

Stefan Moysa

"Konfessionskunde", Konrad Algermissen, Paderborn 1969 : [recenzja]

Collectanea Theologica 41/1, 209-210

1971

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Praktisches Bibellexikon, wyd. Anton GRABNER-HAIDER, Freiburg-Basel-Wien 1969, Herder, k. 1276.

Słownik ten odbiega w swoich założeniach od podobnych dzieł znajdujących się dotychczas w użyciu. Podczas gdy tamte bowiem mają przede wszystkim na celu dokładną analizę materiału biblijnego i stosują ścisłą metodę historyczną i filologiczną, ten słownik chce ułatwić spotkanie czytelnika z Biblią. Wiadomo bowiem, że Pismo św. powstało w obcym nam kontekście kulturowym i dla współczesnego człowieka jest w znacznej mierze niezrozumiałe. Tymczasem jednak, jeżeli kontakt czytelnika z Pismem św. ma być prawdziwy, musi on się zapytać, w jaki sposób Bóg za pośrednictwem słów Biblii przemawia do niego w chwili obecnej i co dla niego oznacza aktualne spotkanie z Jezusem Chrystusem. To spotkanie nie realizuje się w pierwszym rzędzie przez zrozumienie pojęć i zdań biblijnych, ale przez życie chrześcijańskie. Dlatego też świat wiary biblijnej musi być przełożony w świat wiary i pojęć człowieka, który aktualnie spotyka się z Biblią. Dokonywanie tego przekładu stanowi właśnie proces hermeneutyczny.

Słownik więc podaje dane biblijne, jak imiona miejscowości, fakty historyczne itp. Podaje również pojęcia teologii biblijnej celem określenia zasadniczej struktury wiary. Te dane są konieczne, aby stworzyć solidną bazę wyjściową. Nacisk jednak położony jest na aktualizację posłannictwa biblijnego. Dlatego dużą wagę zwraca się na historię form, która genetycznie tłumaczy powstanie tekstów, a także na historię porównawczą religii, która pozwala znaleźć związki nieraz dość silne, między światem biblijnym a innymi religijnymi światami. Najbardziej rozbudowane są jednak hasła hermeneutyczne. Autorzy rozpatrują teksty biblijne pod kątem widzenia problematyki aktualnej. Na przykład takie pojęcie jak „emancypacja” nie istnieje w Biblii, ale dzisiejszemu pojęciu emancypacji odpowiada pewna biblijna treść, którą autorzy starają się wydobyć.

Szczupłość miejsca nie pozwoliła na szersze rozwinięcie haseł, w których podane są wiadomości podstawowe oparte na najnowszych osiągnięciach wiedzy egzegetycznej. Jednak np. hasła *Formgeschichte*, *Redaktionsgeschichte*, *Entmythologisierung*, *Hermeneutik* są małymi traktatami, które pozwalają zorientować niefachowca w tych zasadniczych dzisiaj metodach biblijnych mających szerokie zastosowanie w interpretacji Pisma św. Zapoznanie się z nimi pozwala również ocenić, ile światła nowe metody rzucają na Pismo św., że chodzi przede wszystkim o uwydatnienie prawdy teologicznej, która nie obawia się osiągnąć prawdziwej wiedzy. Poza właściwym materiałem słownik zawiera szczupły, ale podstawowy wybór literatury Starego i Nowego Testamentu, wykaz najważniejszych dat historii biblijnej oraz 8 map kolorowych. Cenne usługi może również oddać tak zwany klucz do Pisma św. umieszczony na początku. Jest to podział poszczególnych ksiąg Pisma św. według treściowych perykop. Zaraz po nim znajduje się wykaz najważniejszych haseł dotyczących historii form, historii religii i hermeneutyki.

Na koniec należy wyrazić zadowolenie, że słownik jest wspólnym dziełem zarówno katolickich i ewangelickich biblistów. Gdyby nie byli oni wymienieni w piśmie autorów wraz z przynależnością wyznaniową, trudno byłoby ich odróżnić po sposobie pisania opracowań. Mamy więc jeszcze jeden więcej dowód, że biblistyka jest dziedziną, w której porozumienie między społecznościami kościelnymi postępuje najszybciej.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa

†Konrad ALGERMISSEN, *Konfessionskunde*, 8 wydanie na nowo opracowali Heinrich Fries, Wilhelm de Vries SJ, Erwin Iserloh, Laurentius Klein OSB, Kurt Keinhath, Paderborn 1969, Verlag Bonifatius-Druckerei, s. 886.

W roku 1957 ukazało się 7 wydanie encyklopedii wyznaniowej znanego eku-
menisty niemieckiego, prof. Algermisen. Śmierć nie pozwoliła autorowi
na opracowanie następnego wydania, które uwzględniałoby przemiany eku-
meniczne związane z II Soborem Watykańskim. Tymczasem stało się jasne,
że tego rodzaju dzieło należy całkowicie przepracować, co dziś przerasta już
możliwości jednego człowieka. Zachowując więc zasadniczy podział i zało-
żenia dawnych wydań, autorzy, specjaliści w swoich dziedzinach, dali prak-
tycznie rzecz nową, w swoim rodzaju można powiedzieć doskonałą.

Encyklopedia jest oparta na zasadniczych założeniach ekumenologii Vaticanum
II, w szczególności znać w niej podział i budowę *Dekretu o ekumenizmie*
Tym się tłumaczy, że poszczególne Kościoły i społeczności kościelne omówio-
ne są zasadniczo w kolejności ich ściślejszego względnie luźniejszego powią-
zania z Kościołem katolickim. W pierwszym opracowaniu H. Fries omawia
więc ogólną charakterystykę właśnie Kościoła rzymskokatolickiego. Znany
specjalista teologii wschodniej de Vries opisuje chrześcijańskie Kościoły
Wschodu w chronologicznym porządku ich powstania, a więc Kościół nesto-
riański, jakobicki, ormiański, koptyjski, etiopski i wreszcie prawosławny.
W trzeciej części Iserloh kreśli historię reformacji i protestantyzmu oraz
jego teologię i obecny stan życia religijnego. Benedykt Klein przedstawia
powstanie i naukę Kościołów typu anglikańskiego, a więc zarówno samego
anglikanizmu, jak też Kościołów starokatolickich i metodystycznych. Liczne
Kościoły wolne i sekty stanowią przedmiot osobnego opracowania, którego
autorem jest Kurt Keinath. Wreszcie tego rodzaju encyklopedia nie mogła
pominąć historii i teologii Światowej Rady Kościołów mimo, że nie jest ona
osobnym wyznaniem. Zajmuje się nią Klein w ostatnim rozdziale.

Charakterystyczny dla całego dzieła jest jego wymiar ekumeniczny, który
nie ogranicza się tylko do tego ostatniego rozdziału, ale znajduje się w mniej-
szym lub większym stopniu we wszystkich opracowaniach. Najwyraźniej uwy-
datnia się on w opisie H. Friesa, który szeroko uwzględnił nie tylko naj-
świeższą teologię Kościoła nakreśloną przez Sobór Watykański II, lecz ponad-
to dokładnie omawia stosunek Kościoła rzymskokatolickiego do innych
społeczności chrześcijańskich. Szeroko jest również przedstawiona działalność
ekumeniczna Kościoła anglikańskiego. Jeżeli w opracowaniach dotyczących
innych Kościołów czy sekt problemy ekumeniczne nie są tak wyraziście poru-
szone, to nie dlatego jakoby autorzy nie doceniali znaczenia problemu, ale
ponieważ wymiar ekumeniczny w życiu tych społeczności mniej się dotąd
zaznaczył.

Obok szerokiego uwzględnienia teologii Kościołów i ich historii, wiele uwagi
poświęcone jest również ich życiu religijnemu. Jest to dziedzina szczególnie
ważna, gdyż nie da się zrozumieć istoty danej społeczności chrześcijańskiej
jedynie na podstawie oficjalnych wyznań czy katechizmów. Te w wielu wy-
padkach nie noszą charakteru zobowiązującego lub przestały być aktualne.
W życiu religijnym natomiast ujawnia się właśnie charakter społeczności i jej
obecna wiara.

W ten sposób otrzymaliśmy obszerną encyklopedię wiadomości historycz-
nych, teologicznych i socjologicznych o każdym wyznaniu chrześcijańskim.
Należy podziwiać prawdziwe mistrzostwo autorów, którzy potrafili zebrać tak
bogaty materiał, a równocześnie uniknęli przeładowania i dysproporcji. Od-
nośmy wrażenie, że uwzględnione są właśnie te elementy historyczne, teolo-
giczne czy socjologiczne, które w danej społeczności mają największe zna-
czenie. Każdy więc zainteresowany pracą ekumeniczną będzie mógł szybko
i obiektywnie poinformować się w sprawie życia poszczególnych wspólnot.
Wiadomo, jakie znaczenie posiada tego rodzaju obiektywna informacja dla
zbliżenia i jedności chrześcijan.

Ks. Stefan Moysa SJ, Warszawa